

ÖĞRENME YÖNETİM SİSTEMLERİ'NİN GELİŞİMİ VE GELECEĞİ: BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ

Fatih Soykan

Yakın Doğu Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Lefkoşa/Kıbrıs

huseyin.uzunboylu@neu.edu.tr, fatih.soykan@neu.edu.tr

ÖZET

Öğrenme Yönetim Sistemleri, web üzerinden gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin düzenli bir şekilde gerçekleştirilebilmesini sağlayan yazılımlar veya öğrenme ortamlarıdır. Teknoloji ile birlikte insan yaşantısındaki hızlı değişimler ve paradigmlar öğrenme yönetim sistemlerine karşı beklentileri de değiştirmiştir. Bu çalışmada öğrenme yönetim sistemleri hakkında literatürde yapılan araştırmalar incelenmiş ve beş ana başlık altında sunulmaya çalışılmıştır. Başlıklar ise öğrenme yönetim sistemleri ve uzaktan eğitim ile ilişkisi, öğrenme yönetim sistemleri ve diğer disiplinler ile ilişkisi, öğrenme yönetim sistemleri ile ilgili çalışmalarda kullanılan yöntem ve teknikler, öğrenme yönetim sistemlerine ilişkin araştırma ihtiyaçları ve öğrenme yönetim sistemleri ile ilgili çalışmalardaki yönelimleri konuları hakkında literatür bilgileri verilmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışmanın konu üzerine çalışma yapmak isteyen araştırmacılara yol gösterici nitelikte yardımcı bir kaynak olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: öğrenme yönetim sistemleri, ÖYS, web tabanlı öğrenme, web destekli öğrenme, uzaktan eğitim, web 3.0 anlamsal ağ, sosyal ağlar, teknoloji

GİRİŞ

Gelişen ve değişen teknoloji ile beraber insan yaşantısı da değişime uğramaktadır. Bu değişimlerin yansımaları eğitimde beklentilerin farklılaşmasına yol açmış farklı öğrenme yöntemlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu yöntemlerden uzaktan eğitim ve teknoloji ve insan yaşantısındaki hızlı değişime ile günümüzde eğitime olan ihtiyacında artması ile birçok eğitim kurumunun eğitim içeriklerini internet ortamına aktardığı ve eğitimlerinin büyük bir kısmını çevrimiçi bir şekilde yürütme çalışmaları yaptığı görülmektedir (Matei & Vrabie, 2013). Türkiye’de yüksek öğretimde uzaktan eğitim teknolojilerinden yararlanan öğrenci sayısı 2014 yılı itibarı ile 44687 sayısına ulaşmıştır (YOK, 2014). Eğitim içeriklerinin çevrimiçi ortamlara aktarılması ve kullanılması ciddi bir süreç olsa da bu verilen eğitimin kalitesini tek başına istenen noktaya taşıyamamaktadır. İşte bu noktada hazırlanan eğitsel içeriklerin ve süreçte yer alan diğer tüm öğelerin denetlenmesini ve yönetilmesini sağlayacak sistemlere ihtiyaç duyulmaktadır (Bayram & diğerleri). Öğrenme Yönetim Sistemleri (ÖYS) bu noktada devreye giren paket yazılımlardır.

ÖYS, İngilizce Learning Management Systems (LMS) kelimelerinin dilimizdeki karşılığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında alanyazında uygulamalardaki farklılıklara ve kullanılan teknolojilere bağlı olarak öğrenme yönetim sistemleri yerine birçok farklı terim kullanılmakta; bu durum ise öğrenme yönetim sistemleri için genel bir tanım yapılmasını zorlaştırmaktadır (Deperlioglu, Sarpkaya, Ergun, & others, 2014). ÖYS için yaygın olarak

kullanılan kavramlar öğretim yönetim sistemleri, öğrenim yönetim sistemleri, öğrenme ve içerik yönetim sistemleri, içerik yönetim sistemleri ve ders yönetim sistemleri olarak sayılabilir (Kuzu & Balaman, 2014; Rudestam ve Schoenholtz-Read, 2010). Bu çalışmada ÖYS tanımı kullanılmıştır. Literatürde yer alan birkaç tanıma bakıldığında ÖYS'nin eğitsel içeriğin yönetilmesini, ve sunulmasına yarayan; öğrenenlerin eğitsel içeriğe zaman ve/veya mekân sınırı olmaksızın erişebilmelerine imkân sağlayan yazılımlar/ortamlardır (Dabbagh ve Banan-Ritland, 2005; Naidu, 2006). Claar, Dias, & Shields (2014) ÖYS'yi eğitsel içeriği eğitimin gerçekleştirileceği ortama aktaran ve dağıtan, eğitim hedeflerini yöneten ve değerlendiren, bu hedefler doğrultusunda süreci takip eden ve topladığı veriler ile bütün eğitim sürecini denetleyebilen ve çıktılarını sunabilen bir alt yapıdır.

Daha detaylı bir tanımlama ile bir ağ üzerinde eş zamanlı (senkron) ya da eş zamanlı olmayan (asenkron) eğitsel içerik sunma, öğrenen ve öğretene profili oluşturma, öğrenme stillerine göre ders içeriği sunma, ders konusuna göre sınav oluşturabilme, sınav soru bankası yaratma/arşivleme ve sonuçları çok yönlü analiz edebilme, tartışma platformları oluşturma gibi özellikleri bünyesinde barındıran ve yapısında birçok yardımcı araç içeren eğitim yönetimi yazılımlarıdır (Claar, Dias, & Shields, 2014). WebCT(Blackboard), FirstClass, Moodle, Sakai ve Lotus LearningSpace çevrimiçi yaygın olarak kullanılan ÖYS'ler arasındadır (Findik Coskuncay & Ozkan, 2013).

Öğrenme Yönetim Sistemleri konusunda alanyazında tartışılan diğer bir konu ise, açık kaynak kodlu yapıya sahip sistemler ile ticari özelliklere sahip sistemlerin tercihi ve kıyaslanmasıdır. Alanyazında ÖYS seçiminin uygulanacak programın başarısına doğrudan etki ettiği, bu yüzden kurum ile öğrenen beklenti ve hedeflerinin iyi analiz edilip doğru kararlar alınması gerektiğine dikkat çekilmiştir (Park, 2014). Her kurumun ortak kullanabileceği öğrenme yönetim sistemleri geliştirilemeyeşinin sebeplerinden biri olduğu düşünülebilir.

Günümüzde ÖYS'lerin kullanımı günden güne artmakla birlikte başta üniversiteler olmak üzere birçok eğitim kurumunun yöneldiği sistemlerdir (Alvarez, Martin, Fernandez-Castro & Urretavizcaya, 2013). Öğrenme yönetim sistemleri üzerinde ssci kapsamına giren dergiler içerisinde yapılan bir içerik analizi çalışmasında araştırmacıların öğrenme yönetim seçimi konusunda en fazla kendi veya ilgili kurumun geliştirdiği yazılımların ele alındığı görülmüştür. Bunun dışında WebCT ve Moodle birbirine yakın araştırılma oranına sahip olduğu belirtilmiştir (Ozdamli & Soykan,2015).

Bu çalışmanın amacı; alanyazında öğrenme yönetim sistemlerine yönelik çalışmalarını inceleyerek bu alanda gerçekleşen gelişmeleri ortaya koyarak sözkonusu alanda çalışma yapmayı düşünen akademisyenlere yardımcı olmaktır. Bu amaç doğrultusunda alanyazın taraması sonucunda ulaşılan çalışmalar, üç başlık altında toplanarak sunulmuştur. Makalenin ikinci bölümünde araştırmada kullanılan yöntem sunulurken, bir sonraki bölümde alanyazın taramasına yer verilmektedir. En son bölümde ise sonuç ve öneriler kısmı yer almaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışmada yöntem olarak "doküman incelemesi" kullanılmıştır. Doküman incelemesi, nitel araştırma deseni içerisinde yer aldığından çalışma nitel desenlenmiştir. Doküman incelemesi, araştırmanın amacı ve konusuna yönelik literatürde yer alan belgelenmiş akademik değer taşıyan verilerin incelenmesi ve yorumlanması şeklinde ifade edilmektedir (Braaf, Manias, & Riley, 2011; Çepni, 2007; Karasar, 2007).

Öğrenme Yönetim Sistemleri ile ilgili yapılan çalışmalara birçok elektronik veritabanı(science direct, ebsco, scopus, google scholar, üniversite fakülte dergileri, diğer akademik dergiler) kullanılarak ulaşılmış, bu dokümanlar incelenerek analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmalar; yüksek lisans, doktora tezleri, bildiriler ve çeşitli dergilerde yayınlanmış makalelerden oluşmuştur. Alanyazında bulunan çalışmalar incelenirken çalışmalar öğrenme yönetim sistemleri'nin uzaktan eğitim ile ilişkisi, öğrenme yönetim sistemleri ve diğer disiplinler ile ilişkisi, öğrenme yönetim sistemleri ile ilgili çalışmalarda kullanılan yöntem ve teknikler, öğrenme yönetim sistemlerine ilişkin araştırma ihtiyaçları ve öğrenme yönetim sistemleri ile ilgili çalışmalardaki yönelimleri anlatan çalışmalar olmak üzere beş alt başlık altında sunulmaya çalışılmış ve bu başlıklara göre incelemeler yapılmıştır.

Genel olarak öğrenme yönetim sistemlerinin yeri ve önemi genel özellikleri, ana dal olan uzaktan eğitim ile ilişkisi, uygulamada diğer disiplinlerle olan bağı, akademisyenlerin çalışmalarında kullandığı yöntem ve teknikler, alanda ihtiyaç duyulan araştırma konuları ve çalışmalardaki yeni yönelimler gibi bilgilere yer verilmiştir.

Öğrenme Yönetim Sistemleri ve Uzaktan Eğitim İle İlişkisi

Bu bölümde öğrenme yönetim sistemleri ve uzaktan eğitim ile bağına içeren çalışmalara yer vermeye çalışılmıştır.

Uzaktan eğitim uygulamaları birçok kurumun yöneldiği eğitim sistemlerinden bir tanesidir. Bu sistem, öğrenen ve öğretmenin aynı fiziksel ortamda bulunmasına gerek kalmadan öğrenme yaşantılarının gerçekleşebilmesini mümkün kılabilir. Uzaktan eğitim posta yöntemi, radyo ve tv(ip tv), eğitsel içeriğin yüklü olduğu cd/dvd ve bilgisayar etkileşimi ile, çevrimiçi eş zamanlı(senkron) ya da eş zamansız(asenkron), tablet bilgisayar veya akıllı telefonlar gibi farklı yöntem ve teknikler ile öğrenenlere sunulabilmektedir (Thoms & Eryilmaz, 2014; Tobarra, Robles-Gómez, Ros, Hernández, & Caminero, 2014). Günümüzde başta yükseköğretim kurumlarının en çok tercih ettiği uzaktan eğitim yöntemi çevrimiçi öğrenme yöntemleridir(Dias & Diniz, 2012). Çevrimiçi yöntemler bir öğrenme yönetim sistemi yazılımına ihtiyaç duymaktadır. Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'ta uzaktan eğitim veren üniversitelerin kullandıkları öğrenme yönetim sistemlerine bakıldığında en fazla Moodle ve WebCT(Blackboard) yazılımlarının kullanılmakta olduğu (Kaya, M. 2012) fakat uluslararası nitelikte yapılan çalışmalara bakıldığında ise araştırmacıların en fazla kendi veya kurumun geliştirdiği özel yazılımların incelendiğine rastlanılmıştır (Ozdamli & Soykan, 2015).

Öğrenme Yönetim Sistemleri, web 2.0 ile birlikte eğitimde web teknolojilerinin kullanılmaya başlaması ile gündeme gelmiş ve öğrenme etkinliklerini düzenleyip yürüten yazılımlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısı ile web teknolojileri kullanılarak gerçekleştirilen eğitimler(web tabanlı eğitim, web destekli eğitim, çevrimiçi öğrenme, çevrim dışını öğrenme vb.) eğitsel içeriğin aktarımı için öğrenme yönetim sistemleri kullanılabilir(Lawrence & Lentle-Keenan, 2013).

White & diğerleri (2010) yaptıkları çalışmada İngiliz Açık Üniversitesi'nde 952 öğrenme yönetim sistemi üzerinden yürütülen derslerin bulunduğunu belirtmişlerdir. Kara, M. (2012) Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'ta uzaktan eğitim programları yürüten üniversiteleri ve kullandıkları öğrenme yönetim sistemlerini incelediği çalışmada en fazla Moodle ardından ise WebCT(Blackboard) ortamlarının kullanıldığına rastlamıştır. Bu bulgu ile Moodle'in formal eğitim sistemimize daha uygun özelliklerin barındırmasının yanında ülkemizde ve Türkiye'de uzaktan eğitime ayrılan finansal kaynakların henüz yeterli seviyede olmaması eğitim

kurumlarını açık kaynak kodlu öğrenme sistemlerine yönelten diğer bir unsur olduğu düşünülmektedir.

Öğrenme Yönetim Sistemleri ve Diğer Disiplinler ile İlişkisi

Bu bölümde öğrenme yönetim sistemlerinin diğer disiplinlerle ilişkisini inceleyen araştırmalar incelenmeye çalışılmıştır.

Sigri (2013) çalışmasında öğrenme yönetim sistemleri ile gerçekleştirilen web tabanlı eğitim programlarının geleneksel eğitim programlarında olduğu gibi pedagojik paradigmalara ile etkileşimde olduğunu bu etkileşimin ise eğitime katkı getirdiğini belirtmiştir. Ayrıca geçmişte ve günümüzde pedagojik paradigmanın eğitime yansımaları öğrenci-öğretmen ve eğitsel içerik arasındaki ikili etkileşime yoğunlaştığını ve yeni paradigmanın ise eğitimin merkezinde bilgiye dayalı öğrenmenin bulunduğu belirtilmiştir. Kısaca eski paradigmalara, hem geleneksel hemde öğrenme yönetim sistemleri aracılığı ile sunulan eğitim yaşantılarında öğrenenin öğretilmek istenenleri alabilmesiyle ilgiliyken yeni pedagojik paradigmalara ile bu durum öğrenenlere bilgiyi araştırarak bulma ve yorumlama sorumluluğunu getirmiştir (Sigri & Nielsson, 2003). Bu bağlamda öğrenme yönetim sistemlerinin barındırdığı nitelikler eşliğinde yeni pedagojik paradigmalara ile ilişkisinin daha uyumlu olduğu söylenebilir.

Aydin & Tirkes (2010) yaptıkları çalışmada öğrenme yönetim sistemlerinde yer alan 5 tür pedagojik araçtan bahsetmişlerdir. Bunlar; Öğrenme araçları, İçerik yaratma ve sunma araçları, İşbirliği ve iletişim araçları, Yönetimsel araçlar ve Değerlendirme araçlarından oluşmaktadır. Radwan ise (2014) bir ÖYS’de olması gereken özellikleri şöyle sıralamıştır; eğitsel içeriğin kişiselleştirilmesine ve yeniden kullanılabilmesine imkan tanıyan, yönetimi otomatikleştiren ve merkezileştiren, öğrenme içeriğini paketleyen ve dağıtan, standartları ve taşınabilirliği destekleyen, kendine özgü servisleri barındıran ve çevrimiçi öğrenme platformu üzerinden eğitim girişimlerini birleştiren sistemler olarak tanımlamıştır.

Sowan & Jenkins’in (2013) WebCT öğrenme yönetim sisteminde gerçekleştirdikleri çevrimiçi eğitimin geleneksel eğitimden farkını araştırdıkları çalışmada karşılaşılan problem alanlarını belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma bulgularına göre çevrimiçi eğitimde teknik uzmanlık ile ilgili olarak eğitsel içeriği hazırlayan ve öğreten insan gücünün teknolojinin hızlı değişimine ayak uydurmakta zorlandığı ifade edilmiştir. Diğer önemli bir bulgu ise eğitimin sürdürüldüğü WebCT öğrenme yönetim sisteminde sosyal etkileşimin yetersizliğinin görüldüğü belirtilmiş ve yüz yüze iletişim imkanı bulunamayan derslerde öğrenenlerin kendilerini eğitsel içerikten soyutlamaya yönelim gösterdikleri belirtilmiştir. Ayrıca bu bulgu ile ilgili olarak öğreten ve öğrenenin kendi kendine öğrenme yeteneklerinin ve iş birlikli çalışma becerilerinin yeterince gelişmemesinin sosyal etkileşimi düşürdüğü belirtilmiştir.

Öğrenme Yönetim Sistemleri ile İlgili Çalışmalarda Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Bu bölümde araştırmaya dahil edilen çalışmalarda kullanılan yöntem ve teknikler belirtilmeye çalışılmıştır.

İncelemeye alınan çalışmalarda yöntem olarak nitel desenli teknik olarak ise tarama tekniğinin en fazla kullanıldığı çalışmalara yer verildiği görülmüştür. Bu sonuç Ozdamli ve Soykan’ın 2015’te yaptıkları çalışmanın sonuçları ile uyum göstermekte olup söz konusu çalışmada tarama tekniğini deneysel, yarı deneysel ve örnek olay çalışmalarının izlediği görülmüştür.

İncelenen araştırmalarda deneysel çalışmalara daha fazla ihtiyaç olduğu belirtilirken ele alınacak konuların ise öğrenme yönetim sistemlerinin tasarımı veya geliştirilmesini inceleyen desenlerden çok öğrenenlerin bu ortamlarda edindikleri bilgiyi nasıl kullandıkları üzerine araştırılmasının önerildiği söylenebilir (Chatti & Jarke 2007; Ozdamli & Soykan, 2015; Dias, Diniz, & Hadjileontiadis, 2014).

ğrenme Yönetim Sistemlerine İlişkin Araştırma İhtiyaçları

İletişim ve öğrenmenin sosyal bir süreç olarak kabul edildiği düşünülmektedir.

Chatti & Jarke (2007) yapılan araştırmalarda öğrenme yönetim sistemleri üzerinden sunulan eğitsel içeriğin tasarımı ve geliştirilmesinden çok içeriğin öğrenen tarafından kullanılması ve paylaşılmasının öneminin arttığına dikkat çekmişlerdir. Böylece alanda yapılacak çalışmalarda eğitsel içeriğin tasarlanması ve geliştirilmesinin yanında bu içerik ile doğrudan etkileşime geçen öğrenen sınıfının bilgiyi kullanmasını ve bunları bilgileri çevreleriyle paylaşma durumlarının da araştırılması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

ğrenme Yönetim Sistemleri, bireysel öğrenmeyi merkeze alan sistemlerdir. Ancak yapılan çalışmalar sonucunda öğrenmenin sosyal bir takım süreçlere dahil olduğu kabul görmüş ve kurumlar öğrenme yönetim sistemlerine sosyal ağ olarak bilinen geleneksel web 2.0 teknoloji eklentilerini sistemlerine ekleme çalışmaları yaparak geliştirmeyi amaçlamışlardır. Fırat ve Yurdakul (2013) yaptığı çalışmada sistemin sunduğu esnekliklerin artmaya devam etmesine rağmen öğrenenin bilgilere ulaşması, seçmesi, ilişkilendirmesi ve anlamlandırması gibi aktivitelerden yükümlü tutulduğunu belirterek geleneksel webin devamı niteliğini taşıyan web 3.0 anlamsal ağ teknolojilerinin getirdiği yeniliklerin öğrenme yönetim sistemlerine yansımalarının kaçınılmaz olacağından söz etmiş, diğer bir ifade ile öğrenenin öğrenme yönetim sisteminin sunduğu içeriği kendisinin yapılandırabilmesini, değiştirip düzenleyebilmesini ve kendi öğrenim sürecine uyarlayarak öğrenme kontrolünü kendisinde olmasının önem kazanacağı ifade edilmiştir. Web 3.0 anlamsal ağ teknolojilerinin barındırdığı özellikler bakımından öğrenme yönetim sistemlerini doğrudan etkileyeceği mutlaktır.

Web 2.0 teknolojilerinin geldiği son nokta olarak kabul edilen sosyal ağ teknolojilerinin yaygın kullanımı öğrenme yönetim sistemlerinde sosyal etkileşim eksikliğini giderme ihtiyaç araştırmacıları konu ile yeni araştırmalara yönlendirmiştir. Mozhaeva, Freshchenko & Kulikov (2014), yaptıkları çalışmada öğrenen ve ğretenlerin Moodle ğrenme yönetim sistemi ve Sosyal Ağlara ilişkin değerlendirmelerini incelemişlerdir. Araştırma bulgularına göre pedagojik koşullar bakımından sosyal ağların öğrenme yönetim sistemlerinden daha üstün özelliklere sahip olduğu belirtilmiştir.

ğrenme Yönetim Sistemleri ile İlgili alışmalardaki Yönelimleri

YS'lerin geleceği web tabanlı öğrenme aktivitelerinin gelişen teknolojilerin ve giderek artan ve değişen eğitim ihtiyaçlarının yansımalarından ne şekilde etkileneceğine bağlı olmakla birlikte bir tahmin yapmak mümkün değildir. David ve Terumasa (2002)'de evrimii eğitimin niversiteler için geleceğini konu aldığı çalışmasında sanal öğrenme modelinin gelecekte daha kapsamlı ve yaygın olacağının kaçınılmaz olacağını, ortak kullanılan bir öğrenme yönetim sisteminin özellikle yüksek öğretimde gerçekleştirilen web tabanlı eğitim sistemlerini ileri götüremeyeceğini, fakat gelecekte eğitsel içeriklerin neredeyse tamamının öğrenme yönetim sistemleri aracılığı ile öğrenenlere iletileceği ve öğrenme yönetim sistemlerinin gelecekteki durumunun bu sistemlerin eğitimsel başarısı, uygulanan eğitim programlarının kabul görmesi, verilen eğitimin felsefi, sosyal ve psikoloji alanındaki

gelişmelerden ne şekilde etkileneceğinin zaman içerisinde görülebileceğini belirtmiştir. Kısaca öğretim yönetim sistemlerine bağlı olarak web üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerin teknoloji alanındaki gelişmelerin insan yaşantısına etkileme şekli, insanların bu teknolojileri ne şekilde kullanmayı tercih ettikleri ve diğer sosyal, felsefi ve psikoloji disiplinlerinden yansıyacak bulgular ışığında şekillenebileceğini anlamak mümkündür.

Öğrenme Yönetim Sistemleri'nin günümüzdeki durumları ve etkilerini inceleyen birçok çalışma araştırmacılar tarafından yapılmış ve çeşitli çalışmalar yürütülmeye devam etmektedir. Jones (2005) çalışmasında öğrenme yönetim sistemlerinin geleceğine ilişkin somut eğilimlerin henüz oluşmadığını fakat alanyazındaki çalışmalardan elde edilen verilere göre öne çıkan problemlerden bahsetmiştir. Bunlar; Öğrenen temelli problemler, öğrenme yönetim sisteminin katı şekilde yürütülmesi, kültürel farklılıklar, sisteme eklenen sosyal eklentilerin yetersiz kalması, senkron eğitimde etkileşimden yeterince doyum alamama, öğrenen beklentilerinin yüksek olması, oluşturulan eğitsel içeriği sürekli yenileme ihtiyacı ve uyum sorunları, öğrenen nitelikleri ve ticari yazılımlarla rekabet şeklinde ifade edilmiştir.

İnsanlar gündelik hayatlarında aktif olarak kullanmayı tercih ettikleri gelişen ve yenilenen teknolojilerin yansımalarını diğer yaşam alanlarında da görebilmektedir. Bu bağlamda Fırat ve Kuzu (2011) yaptığı çalışmada 3 boyutlu sanal ortamların getirdiği yüksek etkileşim olanağı ve kişiyi daha fazla özel kılma yetisinin gözönüne alındığında semantik web (anlamsal ağ) teknolojiyle birlikte web tabanlı öğretimi dolayısı ile öğrenme yönetim sistemlerinin bu yönde gelişmeler göstereceğini tahmin edilebileceğini belirtmiştir. Şahin ve Kışla (2013) kişiselleştirilebilir öğrenme ortamlarına yönelik yaptıkları literatür incelemesi çalışmasında ise web 3.0 olarak nitelendirilen anlamsal web ağlarının kişiselleştirilebilir öğrenme ortamlarını doğrudan etkileyeceğini bu ortamlara zengin katkılar getirebileceği belirtilmiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada öğrenme yönetim sistemleri ile ilgili yapılan çalışmalara birçok elektronik veritabanı(science direct, ebsco, scopus, google scholar, üniversite fakülte dergileri, diğer akademik dergiler) kullanılarak ulaşılmış, bu dokümanlar incelenerek analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmalar; yüksek lisans, doktora tezleri, bildiriler ve çeşitli dergilerde yayınlanmış makalelerden oluşmuştur. Alanyazında bulunan çalışmalar incelenirken çalışmalar öğrenme yönetim sistemleri'nin uzaktan eğitim ile ilişkisi, öğrenme yönetim sistemleri ve diğer disiplinler ile ilişkisi, öğrenme yönetim sistemleri ile ilgili çalışmalarda kullanılan yöntem ve teknikler, öğrenme yönetim sistemlerine ilişkin araştırma ihtiyaçları ve öğrenme yönetim sistemleri ile ilgili çalışmalardaki yönelimleri anlatan çalışmalar olmak üzere beş alt başlık altında sunulmaya çalışılmış ve bu başlıklara göre incelemeler yapılmıştır.

Çalışmalar incelendiğinde, Türkiye' ve Kuzey Kıbrıs'ta uzaktan eğitim yöntemini kullanan üniversitelerin en fazla Moodle ve WebCT öğrenme yönetim sistemlerini tercih ettikleri görülmüştür. Fakat yapılan diğer bir çalışmaya göre uluslararası alanyazında araştırmacıların veya ilgili kurumun geliştirdiği sistemlerin ele alındığı ortaya çıkmıştır. Bunun en temel nedeninin web ile gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarında belli başlı ortak özelliklere sahip standartize olabilmemiş bir öğrenme yönetim sisteminin olmayışı, web teknolojilerinde ve diğer alanların hızlı gelişmesinin yansımaları ve kurum ihtiyaç ve hedeflerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Son yıllarda web üzerinden gerçekleştirilen eğitimlerde öğrenmenin sosyal boyutuna dikkat çekilmiş ve ÖYS'lerin bu yöndeki eksik kalan yönlerinin sosyal ağ eklentileri ile giderilmeye çalışıldığı görülmüştür.

Öğrenme Yönetim Sistemleri'nin pedagojik, sosyal ve diğer disiplinlerdeki gelişme ve yansımalarından doğrudan etkilendiği ve bunun sonucu olarak öğretileni almakla yükümlü bireylerin artık kendi öğrenme yaşantılarını kendisinin düzenlemesine imkan veren ve bilgiye ulaşarak çevresiyle etkileşime girmesi gibi sorumlulukların yüklendiği bu gelişmenin ise öğrenme yönetim sistemleri ile gerçekleştirilen eğitimlerle uyum gösterdiği düşünülmektedir.

İhtiyaç duyulan araştırmalar bakımından yapılan çalışmalarda en fazla öğrenme yönetim sistemlerinin tasarımı, geliştirilmesi, uygulanması, algıların ölçülmesi gibi konulara ağırlık verildiğine rastlanılmış ve bilgiyi kullanarak çevresiyle etkileşime girmesi beklenen öğrenenler üzerine yapılacak çalışmalara ihtiyaç olduğu araştırmacılar tarafından belirtilmiştir. Yanısıra öğrenmenin sosyal bir takım süreçlerden geçtiği görüşü kabul görmüş ve öğrenme yönetim sistemlerine sosyal etkileşim özelliklerini barındıran eklentiler ve geliştirmelerin yapıldığı, bunların araştırıldığı çalışmalardan ziyade sosyal ağlar üzerinden gerçekleştirilen eğitimler ile öğrenme yönetim sistemlerinin karşılaştırıldığı ve ortak çözüm yollarını arayan çalışmalara ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Yönelimler açısından incelenen araştırmalarda kişiselleştirilebilir öğrenme ortamı tasarımı ve öğrenen üzerindeki etkileri araştıran çalışmalara ve sosyal ağlar ile öğrenme yönetim sistemlerinin mukayesesine yer veren çalışmalara ağırlık verilmeye başlandığı söylenebilir. Bu çalışmanın sürekli kendini yenileyen ve hızlı bir değişim süreci yaşayan web teknolojilerinin yansımada öğrenme yönetim sistemleri ile ilgili çalışma yapmayı düşünen araştırmacılara daha önce yapılan çalışmalar ile ilgili bilgiler vereceği gibi onlara yol gösterici bir nitelik taşıması beklenmektedir.

Kaynakça

Alvarez, A., Martin, M., Fernandez-Castro, I., & Urretavizcaya, M. (2013). Blended traditional teaching methods with learning environments: experience, cyclical evaluation process and impact with MAgAdI. *Computers & Education*, 68, 129–140.

Aydin, C. C., & Tirkes, G. (2010). Open source learning management systems in distance learning. *TOJET*, 9(2). 25.12.14 tarihinde erişildi <http://www.atilim.edu.tr/~ccaydin/publications/9218.pdf>

Bayram, F., İbili E., Akbal Ü., Orhan Z., Kantar M., Hakkari F., Doğan M., Linzbichler T., Niederl F., 2008. Farklı LMS Mimarilerinde E-Eğitim İçeriklerini Paylaşım İçin Paketleme Standartlarının Kullanımı. 2. *Uluslararası Gelecek İçin Öğrenme Alanında Yenilikler Konferansı*, İstanbul.

Braaf, S., Manias, E., & Riley, R. (2011). The role of documents and documentation in communication failure across the perioperative pathway. A literature review. *International Journal of Nursing Studies*, 48(8), 1024–1038. doi:10.1016/j.ijnurstu.2011.05.009

Claar, C., Dias, L. P., & Shields, R. (2014). Student Acceptance Of Learning Management Systems: A Study On Demographics. *Issues in Information Systems*, 15(1). 25 Aralık 2014 tarihinde adresinden erişildi http://iacis.org/iis/2014/77_iis_2014_409-417.pdf

Çepni, S., *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş (3.Baskı)*, Pegem A Yayıncılık, Trabzon, 2007.

Dabbagh, N., ve Bannan-Ritland, B. (2004). *Online learning: concepts, strategies, and application*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.

- David, R. & Terumasa, I. (2002). *Is On-Line Education The Future For Universities?*.
- David, J. (2005). *Computing By Distance Education: Problems and Solutions*. 24.12.14 tarihinde erişildi. <http://cg-pan.cgu.edu.au>.
- Dias, S. B., & Diniz, J. A. (2012). Blended Learning in Higher Education: Different Needs, Different Profiles. *Procedia Computer Science*, 14, 438–446. doi:10.1016/j.procs.2012.10.050
- Dias, S. B., Diniz, J. A., & Hadjileontiadis, L. J. (2014). Towards an Enriched LMS for B-Learning Environment: Students' Profiles. İçinde *Towards an Intelligent Learning Management System Under Blended Learning* (ss 133–149). Springer International Publishing. Tarihinde adresinden erişildi http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-02078-5_9
- Findik Coskuncay, D., & Ozkan, S. (2013). A Model for Instructors' Adoption of Learning Management Systems: Empirical Validation in Higher Education Context. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 12(2), 13–25.
- Fırat, M. & Yurdakul, I.K. (2013). Açık ve Uzaktan Öğretimde E-Öğrenme Araçları ve Yeni Yönelimler. *Türkiye'de E-Öğrenme: Gelişmeler ve Uygulamalar IV. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2013. ISBN: 9789750616754. 28.12.14 tarihinde erişilmiştir.*
- Fırat, M. & Kuzu, A. (2011). Semantic Web for E-Learning Bottlenecks: Disorientation and Cognitive Overload, *International Journal of Web 6 Semantic Technology (IJWesT)*, 2(40), 55-65.
- Karasar, N., Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayınları, Ankara, 2007, s.183.
- Kaya, M. (2012). Distance education systems used in universities of Turkey and Northern Cyprus. *Social and Behavioral Sciences*, 31, 676–680. doi:10.1016/j.sbspro.2011.12.123
- Kuzu, S., & Balaman, F. (2014). MOODLE KULLANILARAK GERÇEKLEŞTİRİLEN WEB DESTEKLİ EĞİTİM HAKKINDAKİ ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ, 3(2). 24.12.14 tarihinde erişildi <http://jret.org/FileUpload/ks281142/File/25.kuzu.pdf>
- Lawrence, B., & Lentle-Keenan, S. (2013). Teaching beliefs and practice, institutional context, and the uptake of Web-based technology. *Distance Education*, 34(1), 4–20. doi:10.1080/01587919.2013.770432
- Matei, A., & Vrabie, C. (2013). E-learning Platforms Supporting the Educational Effectiveness of Distance Learning Programmes: A Comparative Study in Administrative Sciences. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 93, 526–530. doi:10.1016/j.sbspro.2013.09.233
- Mozhaeva, G., Feshchenko, A., & Kulikov, I. (2014). E-learning in the Evaluation of Students and Teachers: LMS or Social Networks? *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 152, 127–130. doi:10.1016/j.sbspro.2014.09.168
- Naidu, S. (2006). *E-learning: a guidebook of principles, procedures and practices*. Hindistan: Commonwealth Educational Media Center for Asia (CEMCA).
- Ozdamli, F. & Soykan, F. (2015). Öğrenme Yönetim Sistemleri Üzerine SSCI Kapsamına Giren Çalışmaların İncelenmesi: Bir İçerik Analizi Çalışması. Atatürk Eğitim Fakültesi, Yakın Doğu Üniversitesi. Yayınlanmamış Makale.

Park, J. Y. (2014). Course evaluation: reconfigurations for learning with learning management systems. *Higher Education Research & Development*, 33(5), 992–1006. doi:10.1080/07294360.2014.890564

Rudestam, K. E., ve Schoenholtz-Read, J. S. (2010). The flourishing of adult online education: an overview. *Handbook of online learning*, Thousand Oaks, CA: SAGE, ss. 1-30

Radwan, N. (2014). An Adaptive Learning Management System Based on Learner's Learning Style. *Int. Arab J. e-Technol.*, 3(4). Tarihinde adresinden erişildi http://www.iajet.org/iajet_files/vol.3/no.%204/4-58528.pdf

Sigri, U. (2013). Lisansüstü Öğrenimde E-Öğrenme Uygulaması Kapsamında “Bütünsel E-Öğrenme Yaklaşımı “ Önerisi. *Türkiye’de E-Öğrenme: Gelişmeler ve Uygulamalar IV. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2013. ISBN: 9789750616754. 28.12.14 tarihinde erişilmiştir.*

Sigri, U. & Nielsson, L. (2003). Efficiency and Effectiveness of Distributed Learning. *Published as a Working Paper in NATO Training Working Group on Individual Training and Educational Development.*

Sowan, A. K., & Jenkins, L. S. (2013). Designing, delivering and evaluating a distance learning nursing course responsive to students needs. *International Journal of Medical Informatics*, 82(6), 553–564. doi:10.1016/j.ijmedinf.2013.02.004

Şahin M., & Kışla T. (2013). Kişiselleştirilebilir Öğrenme Ortamları: Literatür İncelemesi, 4(9).

Thoms, B., & Eryılmaz, E. (2014). How media choice affects learner interactions in distance learning classes. *Computers & Education*, 75, 112–126. doi:10.1016/j.compedu.2014.02.002

Tobarra, L., Robles-Gómez, A., Ros, S., Hernández, R., & Caminero, A. C. (2014). Analyzing the students behavior and relevant topics in virtual learning communities. *Computers in Human Behavior*, 31, 659–669. doi:10.1016/j.chb.2013.10.001

White, D., Warren, N., Faughnan, S., ve Marion, M. (2010). *Study of UK online learning: Report to HEFCE by the Department for Continuing Education.* University of Oxford.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara. Seçkin Yayıncılık.

Yüksek Öğretim Kurulu (YOK). (2014). *Yüksek Öğretimde Kalite İçin*. 24.12.14 tarihinde adresinden erişildi. http://kaliteicin.yok.gov.tr/docs/yuksekogretimde_kalite_icin.pdf;jsessionid=vmv0JYRbqZr8PKwYxnnVPmdgVZP4lVXnmpw1gt6nG1rfKcKb6Y6y!376187372